

POSILIĆ (62) *vb pf*

o jasne.

inf posilić (16). ◇ *fut 1 sg* posilę (3). ◇ *2 sg* posilisz (1). ◇ *3 sg* posili (7). ◇ *2 pl* posilicie (1). ◇ *praet 2 sg m* posiliłeś, -ś posilił (3). ◇ *3 sg m* posilił (5). *n* posiliło (1). ◇ *3 pl m pers* posilili (3). ◇ *imp 2 sg* posil (6). ◇ *3 sg* niechaj posili (1). ◇ *1 pl* posilmy (1). ◇ *2 pl* posilcie (1). ◇ *con 2 sg m* byś posilił (2). ◇ *3 sg m* by posilił (5). ◇ *3 pl m pers* by posilili (1). ◇ *con praet 3 pl m pers* by byli posilili (1). ◇ *impers praet* posil(o)no (1). ◇ *part praet act* posiliwszy (3).

Składnia dopełnienia sprawcy przy impers: posilono przez kogo (1).

Sł stp: posilić, posielić, Cn brak, Linde bez cytatu.

1. *Wzmocnić, dodać sił, pokrzepić; confirmare, confortare, perficere, reficere, refocillare Vulg; roborare, fulcire PolAnt; corroborare, fortificare Mącz [w tym: kogo (28), co (20)] (58) : Fortifico, Pošilić/ Pomocnić. Mącz 134d.*

posilić czym (1): *Coniurationem nascentem non credendo corroboraverunt, Nie wierząc albo nizacz nie mając wżczynającego sie buntowania łami ye niewiernością albo niedbáltwem łwym pošilili. Mącz 357b.*

W przen (1): *Też y w proroczech Ierolimfkich widziałem kxtałth á podobieńftwo cudzołożących/ y drogę kłamtwa: y pošilili ręce naygorłfych/ áby sie żaden łnich nie nawrócił ode złości łwoiey Leop Ier 23/14.*

Przen (1): *Takież też z łobna łpućiles miły panie dełzcz dobrowolny dziedzicztwu twemu/ ktore zemdlone było ales ie ty miły panie pošilili WróbŻółt 67/10.*

a. *O siłach fizycznych, zdrowiu* (23): *pošilicie łpracowanego Leop Is 28/12.*

posilić czym (1): *tedy y zdrowiem dobrym W.K.M. pošilili [Bóg]/ też będzie raczył zwycięftwo nád nieprzyaścioły dác/ y rozmnoży cię z Krolową Małżonką W.K.M. miłą BibRadz *3.*

a. *Przez pokarm i napój* (16): *łakowe pragnienie bywa vgałzono wodą, w ktorą bywa przymieszano nie czo łubtilnego łmaku, łako łeft oczet, wino, albo nieiaka confectia chłodna, kthora by mogła przeydz członki łakowe, y pošilili ie GlabGad G2.*

posilić czym (5): *SkarŻyw 249; StrykKron 442; łákokolwiek zwano Wino/ co w cię [w dzban] łano/ Przymkni łye do nas/ á day łye náchylic: Chciałbym twym dárem gości łwych pošilic. KochPieš 4; LatHar 200. Cf »posilić pokarmem«.*

W przeciwstawieniu: »umorzyć ... posilić« (1): *łokarm yey [Marii] byl ktory uyączey naturą yey umorzycz myał nýzly pošylucz a ozyuycz PatKaz III 147.*

Zwroty: »posilić ciało« [szyk zmienny] (4): *BielKron 52; A kápłan ćwierdził [...]/ iłz dziś Wielkanoc y niegodzi łię pošic: y iam dla tego/ powiada/ od P. Bogá do łiebie pošłány łeft/ ábyš głodne ciało łwoie/ temi dármie Bożymi pošilili. SkarŻyw 249, 51, 82.*

»posilić pokarmem« (1): *Tedy wnet przeyrzał [Paweł]/ y ochrczony łeft od niego: y pošiliwłzy ciało łwe pokármem/ iułz náuczony y wýcwiczony prętko od Bogá łamego/ dłuęo czekać nie mogł/ áby tego nie wyznał co wierzył SkarŻyw 82.*

Szeregi: »napić się i posilić« (1): Sprągnął Sámfon przez picia/ wołał ku Pánu Bogu o wodę/ wnet mu Pan Bog wypuścił wodę s czeluści [tj. *oslej szczęki*] [...]/ wyrwawfzy z niey trzonowy ząb/ nápił fie y pośilił ciało fwoie *BielKron* 52.

»posilić a ożywić« (1): *PatKaz III* 147 cf *W przeciwstawieniu*.

W przeni (3) :

Zwrot: »posilić serce, duszę« = *cor confirmare, refocillare animam Vulg; fulcire cor PolAnt* [*szyk zmienny*] (2:1): Aby vwefelił oblicze ludzkie w oleiu/ á chleb aby ferce ludzkie pośilił. *WróbŻołt* 103/15; kápłani moi/ y ftharcowie moi/ w mieście poginęli: iż nábywáli iádła łobie/ áby byli pośilili duífę fwoię. *Leop Thren* 1/19; Y przyniofę bochen chlebá/ że pośilićie ferce wálze *BudBib Gen* 18/5.

Przeni (4) :

Zwrot: »[czym] na drogę posilić« (1): Abowiem fłuchay [...]/ czym cie ten twoy Pan ná tę drogę [do wiecznego domu] twoię rofkázuie pośilić: przypátrz fie co tu Ewányeliftá piífze/ iż kazał przynieś fiedmioro chlebá y máło rybek. *RejPos* 185.

a) *O Eucharystii* (3) : Głodem ginę/ śrzod tey tu ftráfzney puftyni/ Tyś pokarm/ pośilić rácz/ chlebie iedyny. W prágnieniu omdlewam/ tyś napoy żywotá/ Ochłodź *GrabowSet* O4.

Zwrot: »posilić (drogim) ciałem, (i) krwią« (2): Przychodzącemu/ przed tve [Jezusa] Bofkie lice/ Nádzieię zmcni/ otworz fłárby fwoie/ Pośil ciálem krwią/ mdłe krewkości moie. *GrabowSet P; LatHar* 224.

β. *Przez leki i zabiegi lecznicze* (5) : Też wczýn plaftz z prochu te⁸⁰ to korzenia/ [...] przyłóżyfz gi na mdły żoładek ieftli gi chczefz pośilić. *FalZioł III* 11b, I 38d; bo śledzióná iż odęta/ zátkána/ á ftwárdziáta będzie/ wodá ciepła zmiękczy/ y wyśsie: á iefli błotem obłózym/ wyfufzy y dobrze pośili. *Oczko* 15.

posilić czego (1): Corroborare stomachum, Podeprzeć/ pośilić żoładká. *Mącz* 357b.

Przeni (1) : Zginioney [owcy] fzukác będe/ á błędną przywrocę/ złamaną zwiąże/ niedołączną pośilę *BibRadz Ez* 34/16.

b. *O siłach psychicznych: utwierdzić, podnieść na duchu* (31) : A ták teraz będe fie modlił nawyífzemu/ áby mię pośilił aż do końca. *Leop* 4.*Esdr* 12/3[6], 4.*Esdr* 12/4[8], *Dan* 10/18, 19; Precz odemnie źli: ia páńfkich wftaw niech pilnuię/ Pośil mię: niech fye zá rzeczy płóné nie vymuię. *KochPs* 184, 183; *ArtKanc* B12v.

posilić czego (1): Ráczyfz tedy pośilić á podeprzeć they mdley wiary náfzey *RejPos* 69.

posilić ku czemu (1): áby ták iáko bjł [*lege*: był] wiele Chrześcián gdy fie fłóńcu klániał w zgorfzył y záftráfzył: śmiercią ie telz fwoią nápráwił/ y ku wielkości fercá á vmieraniu dla Chryftufa pośilił. *SkarŻyw* 305.

posilić kim, czym (6): *BudBib Ps* 137/3; *CzechRozm* 228v; A niebył/ kogoby móy rzewny płácz rozkwilił/ Nie był/ ktoby mię fłowkiem pośilił *KochPs* 101; Prośimy byś to wczýnił/ Duchem świętym nas pośilił/ żebyfmy mogli woley twey/ posłufzni być *ArtKanc* M17; *LatHar* 617. Cf »duchownym pokarmem posilić«.

posilić w kim [= *kto jest posilony*] (1): Coż to zá wodá żywa? Otho w nim [*w człowieku*] pošili wiarę żywą/ oto w nim vmocni nádzieię żywą/ otho w nim vtwardzi łtałość pewną o zapłátách o pociechach swoich. *RejAp* 195.

posilić w czym [= *co*] (2): Tám wtym iáko głównym mieście [*tj. w Gnieźnie*]/ iáko páłterz nawyższy wżey Polłki/ Polaki nowe Chrześciány w wierze S. pošilił *SkarŻyw* 355, 209.

posilić w czym [= *w ciężkiej sytuacji*] (3): *OpecŻyw* 89v; W pánu trzeba mieć vfność/ á ten nie omyli/ Y w káždéy trwodze dużę pošili. *KochPs* 101; Boże któryś gory niewzruřzone vmocnił: rącz tefz ferce iey [*córki*] w boiazni twey pošilić. *SkarŻyw* 224.

W połączeniu szeregowym (1): *RejAp* 195 *cf* *posilić w kim*.

Zwroty: »posilić w Chrystusie, Jehowie, Panie« = *confortare Christo a. in Domino Vulg; roborare in Domino PolAnt* (1:1:1): Pošile ie [*Izraelitów*] w Pánie/ á w imię ie⁸⁰ będą chodźić/ mowi Pan. *Leop Zach* 10/12, 1.*Tim* 1/12; *BudBib Zach* 10/12.

»na drogę posilić« (1): Pošli Duchá ś. któryby nas ftäre iuż y w złościách zgrzybiále ná tę drogę [*do królestwa niebieskiego*] pošilił *SkarKaz* 245b.

»duchownym pokarmem posilić« (1): tráfiło się tám/ ifz oycowie prošili Dominikanow ná obiad/ y wedle zwyczáiu ná kołácyey/ żádáli ich tefz/ áby łáknaćá brácią/ duchownym pokarmem fłowá Bożego pošilili. *SkarŻyw* 543.

»posilić duszę, na duszy« = *roborare in animae fortitudine PolAnt* [*szyk zmienny*] (2:1): *BudBib Ps* 137/3; *KochPs* 101; Rzekł Páweł S. do Bárnáby: nawiedzmy brácią/ á pošilmy one wżytkie duře/ ktorefmy pierwfzá drogá Pánu Chryřtuřowi pozyřkali. *SkarŻyw* 537.

»posilić mocą« (1): Wdzień przyzywánia mego ozwałeś mi fię/ pošiliłeś mię ná duřzy moiey mocą [*roborasti me ... fortitudine*]. *BudBib Ps* 137/3.

»posilić serce« [*szyk zmienny*] (6): Oczekaway ná Iehowę/ zmacniay fię/ á pošili ferce twoie [*roborabit Deus cor tuum*] *BudBib Ps* 26/14; *KochPs* 43; *SkarŻyw* 224; Wysłuchayże prošby nářze [*Ojcz*]/ ktore czynim k tobie záwřze/ pošil ferćá, y řumnienie/ day woley řwey zrozumienie *ArtKanc* P2, C; *LatHar* 617.

»posilić umysł« (1): *RejPos* 44v *cf* »posilić a umocnić«.

Szeregi: »ochłodzić i posilić« (1): Łáfká Duchá řwiętego [...] niechay ořwieci ferćá nářze: á řłodkořcią dořkonáley miłości niechay ie obficie ochłodzi y pošili. *LatHar* 617.

»posilić a podeprzeć« (1): *RejPos* 69 *cf* *posilić czego*.

»posilić a umocnić« (1): rączyřz wřzechmogący Pánie posilić á vmocnić vmyřły nářze/ w iákimkolwiek řtanie będące/ kileby wedle woley řwiętey twoiey chodźące *RejPos* 44v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

2. Wesprzeć, udzielić pomocy (4) :

a. O wojsku (3) : *Diar* 68; Iednák [*Władysław*] řwych pošiliwřzy wnet wořřko zřzykował/ A do Wárny ták w řzyku drogę řwá proštował. *StrykKron* 602.

Przen [*na kogo*] (1) : Angioł řie Boży Gedeonowi vkzał/ Othoniel mu vczynił offiáry/ zburzył Bářwáná Báář/ Potym go Bog pošilił ná nieprzyaciéłá. *Leop Iudic* 6 arg.

b. *O pieniądzech; w przen [czego czym] (1) : Niemáľz ¼adney roznice: ¼łowieku młodemu Dáć pieniá¿dze do ręku, ktory zá roľpuťá Idzie, y nie r¼ádzi lię rozumem, ¼eby czym Miał űwoiey nałó¿oney posilić roľpuťy. CiekPotr 9.*

*** [*Dubium*: Litwá/ Zmudź/ y Pruffowie [...] głowne miaľto Dobrzyn [...] wzięli/ á pobiwfy ńtáre y dzieći młode poľiliwfy/ drugich w mieľćie y we wliach poimánych (miaľto ńpaliwfy) w nędná niewolá záwiedli *StryjKron* 369.]

Synonimy: 1. pokrzepczyk, pokrzepić, potwierdzić, ukrzepczyk, ukrzepić, umocnić, wesprzeć, wspomoc, wzmoc, zmocnić; 2. pomoc, wesprzeć.

Formacje współrdzenne cf SILIĆ.

Cf POSILENIE, POSILONY

ALKa